

RESTAURATORI ROMÂNI: ARHITECTUL ȘTEFAN BALȘ (1902 – 1994)

FIȘĂ MONUMENT RESTAURAT

Denumire Ansamblul Mănăstirii Antim

Localizare Str. Mitropolit Antim Ivireanul, Nr.29, Sector 5, București, cod 040111

Cod LMI Ansamblul Mănăstirii Antim B-II-a-A-18971

Biserica Toți Sfinții B-II-m-A-18971.01, 1714

Paraclis, B-II-m-A-18971.02, 1715

Casa egumenească, B-II-m-A-18971.03, jumătatea sec. XIX

Cuhnie, B-II-m-A-18971.04, 1715

Clopotniță, B-II-m-A-18971.05, Jum. Sec. XIX

Scurt istoric

Antim Ivireanul a ridicat între anii 1713-1715, Mănăstirea Tuturor Sfinților, pe locul unei biserici de lemn. La sfârșitul secolului al XVIII-lea clădirile erau în ruină, așa că au fost renovate în 1795 de arhiepiscopul de Pogonia.

Ansamblul se compune din Biserică, paraclis, chilii, Clopotniță, stăreție, sf. Sinod, clădirea adăugată în secolul al XIX-lea pe locul fostelor chilii.

Antim Ivireanul însuși a întocmit planurile de execuție ale mănăstirii.

“Zidit-am împrejurul ei chilii destule și alte lăcașuri pentru odihna egumenului care va fi după vreme și acelora ce vor vrea să aleagă viața sihăstrească adăugând întru ea și altele multe trebuincioase, la care am închinat multe și de toate câștiguri mutătoare și ne mutătoare pentru îndestularea celor ce vor lăcui întru ea, adică: moșii, vii, mori, stupi și dobitoace de tot felul. Încă și biserica am împodobit-o și am înfrumusețat-o cu ajutorul lui Dumnezeu pe dinafară și pe dinlăuntru cu multe adaose de argint și cu veșminte scumpe, cu cărți de multe feluri și [cu] altele ce se obișnuiesc a se înzestra zidirile cele cuvioase și pentru ca se chivernisească toate nestrămutat, după cugetul meu, și după socoteala cea bună și dreaptă am așezat 32 de capete în scris întru carele mai pe larg rânduiesc toată îndreptarea mănăstirii precum se vede în condicul cel iscălit al bisericii[...].”

Biserica are plan trilobat, cu 2 turle octogonale așezate pe o bază pătrată. Pridvorul este sprijinit de 10 coloane, având 5 arcade la fațadă. Biserica este construită din cărămidă, cu fundații de cărămidă. Paraclisul vechi al mănăstirii

Antim a fost început de Antim Ivireanul, în anul morții sale, 1716. Din acest motiv, el a fost terminat abia în jurul anului 1750, de boierul Matei Ruset. În anul 1812, episcopul Iosif I al Argeșului l-a mărit și l-a împodobit cu toate cele necesare.

Paraclisul Mănăstirii este situat pe latura de sud a incintei, în continuarea chiliilor. Acesta este format dintr-o încăpere dreptunghiulară care este separată în pronaos, naos și altar. Naosul este acoperit cu o cupolă pe pandantivi și o turlă cu 6 laturi. Zidăria exterioară este executată din cărămidă aparentă. Actualul paraclis este restaurat în forma sa originală, așa cum apare și în tabloul votiv, cu plan dreptunghiular și o singură turlă.

Chiliile se regăsesc pe latura de est și sud est și nord est. Sunt grupate în jurul unor logii cu coloane de piatră care servesc drept intrare, în colțurile de nord și sud sunt 2 încăperi mai mari, cea din nord fiind fosta bucătărie.

Stăreția care se regăsește pe latura de sud a ansamblului, are parter și etaj, fiind ridicată pe pivniță, fațadele sunt tencuite și împărțite în două registre, de un profil simplu. Clopotnița are forma ce a rezultat în urma deselor reparații suferite, formată dintr-un corp masiv cu două caturi.

Restaurare

Încă din septembrie 1945, printr-o adresă a Comisiunii Monumentelor istorice se menționa faptul că trebuie să se asaneze zona din jurul mănăstirii, deoarece acareturile vecinilor s-au sprijinit chiar de zidurile mănăstirii, cerându-se ajutorul Primăriei generale.

O lună mai târziu erau demarate lucrările pentru refacerea acoperișului și a învelitoarei la noile turlă ale bisericii. Arhitectul Ștefan Balș, pentru stabilirea profilului cupolelor și a modului de așezare a solzilor și a formei fleuroanelor a luat drept model desenul de pe coperta testamentului mitropolitului Antim Ivireanu, ctitorul bisericii și autorul desenelor, care reprezenta monumentul sub vechea înfățișare. În toamna anul 1946 sunt recepționate următoarele lucrări:

- învelitoare de tablă galvanizată și arămită lucrată în solzi la cupolele turlălor; fleuroane de tablă arămită pe suporturi de fier;
- pazie la baza turlălor ;
- Incastratul tablei în zidărie.

A fost prevăzută și supraînălțarea pridvorului până la vechiul nivel, restaurarea fațadelor, coborârea nivelului de călcare în jurul bisericii. De asemenea, el propune tencuirea pereților bisericii și împodobirea acestora cu mozaic. În cazul decorației pridvorului bisericii mănăstirii Antim cu mozaic din ceramică, Balș insistă asupra executării cu un meșter specializat, care să asigure cu o

garanție buna execuție, după un proiect stabilit de către un pictor autorizat, proiectul fiind supus spre aprobare Ministerului Artelor.

În cazul Mănăstirii Antim, ca în cazul palatului de la Mogoșoaia s-a renunțat la retencuire, păstrându-se paramentul aparent, conservându-se resturi ale vechiului parament și ale porțiunilor de tencuială bine păstrate.

Arhitectul Ștefan Balș nu este de acord cu proiectul de amenajare peisagistică realizat de arh. Rebhun, care propunea o reducere a spațiilor verzi în cadrul ansamblului, propunând un traseu care să lase liber monumentul.

Bibliografie

Arhiva INP, fond CMI, 1945-1952, dosar 683/ vol. 3

Arhiva INP, fond DMI

Autor

Daniela Mihai